

ABONAMENTUL
 Pe un an . 24 Cor.
 Pe un jum. . 12 «
 Pe o lună . 2 «
 Anul de Duminică
 Pe un an . 4 Cor.
 Pentru România și
 America . . 10 Cor.
 Anul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe
 un 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Deák-Ferenz utca 20.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțumite publice și Loc de-
 schis costă fiecare șir 20 fil.
 Manuscrise nu se ina-
 polază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

Kossuth și Kossuth.

De Ioan Slavici.

Zilele aceste, când cu desvălirea monu-
 mentului ridicat lui Ludovic Kossuth la
 Arad, s'a vorbit adeseori chiar și prin co-
 loanele ziarelor românești despre fiul mic
 al omului mare.

E învederat, că cei mai mulți au scăpat
 vorba aceasta, ca să facă »spirit« și fără ca
 să-și dea seamă, că prin ea fac propagandă
 kossuthistă spunând un adevăr foarte discu-
 tabil.

Pentru noi românii îndeosebi poate să
 fie Francisc Kossuth un om mic, dar n'a
 fost, nu e și n'are să fie nici odată Ludovic
 Kossuth un om mare. — »Mare« dar
 nu putem să-i zicem decât identificându-ne
 cu aceia dintre unguri, cari cred, că fac
 bine propagând cultul kossuthist ce de atâta
 timp ține țara în neîncetată frământare.

Privind lucrurile din punctul de vedere
 omenesc, Ludovic Kossuth n'a fost nici
 pentru Ungaria, nici îndeosebi pentru un-
 guri ceea ce numim un om mare, ci numai
 o figură interesantă — ca reprezentant al
 unor tradițiuni istorice la urma urmelor
 triste.

Ori-și-cât de mult am ținea să nu jignim
 pe unguri în simțământul lor de pietate
 națională, ni-e peste putință să punem în
 rândul oamenilor mari pe Ioan Zápolya,
 care n'a luat parte la bătălia dela Mohács,
 iar după bătălie s'a dus în fruntea nobilimii
 ungare să sărute poala caftanului lui Sulei-
 man magnificul.

»Mare« e omul, care scapă țara ori nea-
 mul său de o primejdie ori îi aduce un
 mare folos. Ioan Zápolya a voit ceea ce era
 peste putință și a recunoscut-o și el însuși
 aceasta, încheind la 1538 tratatul dela
 Oradea-mare, prin care recunoaște legitimi-
 tatea stăpânirii lui Ferdinand I. atât în Un-
 garia, cât și în Ardeal.

După încheierea acestui tratat Ioan Si-
 gismund Zápolya, Báthoryeștii, Bethlen, Boc-
 skay, Rákoczy, Tököli și toți ceilalți au fost
 niște usurpatori, cari au vărsat sânge, ca
 să facă ceea ce nu e cu putință și s'au unit
 cu turcii numai pentru că sub stăpânirea
 acestora puteau să asuprească popoarele în
 toată lărgimea.

Om mare în înțelesul universal al cu-
 vântului, un obștesc binefăcător a fost prințul
 Eugen de Savoia, care, punându-se în servi-
 ciul stăpânitorului legitim, a scăpat țările
 ungare de sub jugul otoman și a creiat pu-
 tința unei mai binecuvântate viețuiri atât
 pentru popoarele din Orient în genere, cât
 și pentru noi și maghiari îndeosebi.

Cum ar putea să fie om »mare« Ludovic
 Kossuth, care a dus mai departe tradițiu-
 nile șirului de usurpatori ce-au vărsat sânge
 voind să facă ceea ce nu era cu putință? —
 Cum ar putea să fie »mare« când și el a
 împins lumea spre vărsări de sânge, din
 care au rezultat multe suferințe, dar n'a
 tras nici țara, nici poporul maghiar înde-
 sebi nici un folos!?

Mare a fost, în felul lui Széchenyi, care
 a îndrumat pe poporul maghiar spre o
 nouă viață, ori Francisc Deák, care a știut

să le creieze ungarilor o pozițiune, de care
 nu erau vrednici, mare a fost Șaguna, care
 a creiat biserica română ortodoxă din Ar-
 deal și i-a asigurat existența, mare chiar și
 Horia, care a pierit ce-i drept, dar li-a câ-
 știgat iobagilor din Ardeal atunci importan-
 tul drept de migrațiune liberă. Pe Ludovic
 Kossuth însă putem să-l punem alături
 cu Masaniello din Neapoli, cu Cola Rienzi
 dela Roma, cu Marcel dela Paris, ori cu
 Cosciusco din Polonia, dar nu cu Crom-
 well, care a făcut ceva, ba nici chiar cu
 Garibaldi, care s'a luptat pentru o cauză
 națională, încât și-a putut vedea visul cu
 ochii.

Cu ce s'a ales adecă fie Ungaria, fie
 poporul maghiar îndeosebi pe urma silin-
 țelor lui Ludovic Kossuth!?

Cu multe și mari desiluziuni și cu un
 curent nenorocit, care ține împărăția habs-
 burgică în frământare necurmată și împinge
 o mulțime de oameni spre utopii nereali-
 zabile.

Zápolya, Báthory, Bocskay, Bethlen, Rá-
 koczy și Tököly sunt nume, cari ne reamin-
 tesc luptele purtate — nu de poporul ma-
 ghiar, ci de nobilimea ungară alcătuită din
 cele mai disparente elemente, spre a face
 peste putință ceea ce trebuia neapărat să vie.
 Faptele au dovedit, că silințele lor au fost
 zadarnice.

Kossuthismul e și el o pornire împotriva
 desfășurării firești: ceea ce a voit Ludovic
 Kossuth și ceea ce voiesc închinătorii lui de
 azi, n'are să se întâmple nici odată, iar ceea ce
 ei voiesc să împiedece, se va întâmpla nea-

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Din neamul Asra.

— Schiță originală. —

De Horia Petra-Petrescu.

Din H. Heine »Der Asra« (baladă.)

»Und der Sklave sprach: Ich heisse
 Mohammed, ich bin aus Iemen
 Und mein Stamm sind jene Asra,
 Welche sterben, wenn sie lieben.«
 (Iară sclavul zise: Mohammed
 E al meu nume, sunt din Iemen
 Seminția mea-i a acelor Asra,
 Cari mor dacă iubesc.)

Era mic și slab. Avea un piept strîmt, de-o
 schioapă. Ochii îi jucau neastâmpărați în orbite.
 Când l-am văzut pentru întâia dată, mi-s'a
 spus:

— »Ai să vezi un copil genial. Cântă ca o
 priveghitoare«.

M'am speriat când l-am văzut.

În pieptul omulețului aștuia să-și afle lăcașul
 glasul de priveghitoare? Era ridicol.

— »Ei, cântă-ne ceva!« se rugau ceilalți.

— »Știi ce? Romanța sclavului din seminția
 Asra!«

Și tinărul a început să cânte povestea tinărului
 din seminția lui Asra, a tinărului, care moare
 dacă iubește.

Cum, coșul pieptului nu se spărgea de accen-
 tele date?

Am închis ochii. Mi-se părea că visez ceva
 neplăcut, ridicol: un trup de lăpădătură ome-

nească și un glas, care te face să te cutremuri
 de fiorii unei muzici dureroase, divine în du-
 rerea ei.

O domnișoară s'a plecat spre mine și mi-a zis:
 — »Săracul, îl compățimesc. Ce păcat că e atât
 de slăbănog«.

Alta, de altă parte:

— »Medicul i-a interzis să cânte. Dar el — el
 își bate joc — de porunca medicului. Nu se
 poate reține«.

Mi-am adus aminte de fata muzicantului din
 »Poveștile lui Hoffmann«, care cântă șilită de o
 putere mistică a Necuratului.

Alta îmi spunea:

— »Dacă închid ochii și-l ascult cred, că cântă
 un cheruvim. Mi-l închipui nespuse de frumos.
 Și deschid ochii și dau de o față și de un trup,
 vai...«

— »Tăceți, m'am rugat eu, tăceți, poate să vă
 audă«.

— »Ași, e prea departe«.

Mi l-am făcut prieten dela întâia întâlnire. Ai
 față de unii oameni simpatii de îndată ce l-ai
 văzut. Te apropii de ei și le dai mâna, ca și când
 le-ai zice: Bine, frățioare, dar mult m'ai mai lă-
 sat să te aștept. Fil bine-venit!

Ce mă atrăgea la el era consonanța între
 trup și suflet. Sufletul se dezvoltase în detri-
 mentul trupului.

Steteam serile, câte odată, pe terasa vilei unde
 locuiam cu cumnatul meu. Eu și cântărețul. Lu-
 mina lunii se prelungea peste toate: peste pă-

durea din fața noastră, peste casele de vară pi-
 tite, ici-colea, ca niște copii, cari se joacă d'a
 »v'ați ascunsele«, peste salcâmi din grădina noas-
 tră, cari răspândeau un miros, care te robeșe.
 Mîzul meu cântăreț — care avea cu toate astea
 20 de ani impliniți — fantaza:

— »În serile astea frumoase de Mai e un
 sacrilegiu să nu iubești pe cineva. A! Să ai o
 ființă, căreia să i-te'nchini cu întreg sufletul tău!
 Să-ți pară o poveste fermecată chiar și faptul că
 stai în apropierea ei, că auzi foșnetul rochiei ei,
 că-i vorbești print' o tăcere elocventă, care o pot
 pricepe numai două ființe: tu și ea...«

— »Dragul meu. Nu mai gândești la de astea.
 Îți face rău«.

— »Știu că-mi face rău. Și? Cu atât mai mare
 îmi este plăcerea. Să nu sacrific nimic pentru
 ceea ce îți place? Atunci ai fi un imbecil... La-
 să-mă, lasă-mă să visez«.

De departe să auzea susurul Oitului. Par'că
 ar izbucni dintr'un piept, care se luptă îndrăjit.
 Cântărețul meu asculta cuprins de o poezie
 suprapământeană.

Mă uitam în fața lui, în bătaia lunii. Trăsă-
 turile feții i-se descompuneau. Era scrisă în ele:
 durere și bucurie, voluptate de viață și sbucium
 nebun. Ochii lui păreau doi ochi flămânzi de
 lup.

Peste câteva zile l-am întâlnit din nou. Inota
 într'un delir de bucurie.

— »Mi-am găsit idealul« mi-a strigat el de
 departe.

Coșul pieptului i-se sbătea — vedeai par'că
 bătăile inimii.

părat mai curând ori mai târziu, căci e în natura lucrurilor să se întâmple.

Aceasta o simt din ce în ce mai deslușit marile mase ale poporului maghiar, care se lăpădă de kossuthism. Cu atât mai vârtos trebuie să o simtă Francisc Kossuth, care e om european, își dă seamă despre realitatea nemiloasă a lucrurilor și nu mai poate crede, că e cu puțință azi ceea ce n'a fost cu puțință la 1848-1849.

Toate semnele arată însă, că el nu are destulă autoritate, ca să îndrumeze partidul, în fruntea căruia se află, spre o lucrare mai națională și mai potrivită cu realitatea.

Am înțelege dar, ca Românii să se apropie de Francisc Kossuth, care vrea să poartă spiritele, dar sunt cu desăvârșire greșiți Românii, care se socotesc *moderați* propagând cultul lui Ludovic Kossuth, care nu poate să ducă decât la lupte nu numai crâncene, ci totodată și zadarnice.

Fondul politic al românilor din America. Din Homestead, (Statele-Unite) ni-se scrie: O fericită idee s'a zămislit în inimile românilor din America. La propunerea preotului Simion Mihălițianu din Indiana Harbor cu ocaziunea adunării generale a »Uniunii Societăților române«, ținută în 4-5 Sept. a. c. în Erie—Pa. s'a înființat »Fondul național politic« cu scop de a se ajuta politica și presa noastră în patrie. Lumea e însuflețită pentru această idee. Colectele deja s'au început.

Afaceri de inviolabilitate. Comisiunea de inviolabilitate a camerei deputaților a ținut ieri după prânz la orele 5 o ședință. S'a desbătut cazurile de inviolabilitate ale deputaților Bánffy Dezső și soții care a fost amânată, a deputatului Dr. Vasile Lucaci în care vor trebui ascultați jandarmii, pe când în alte două cazuri ale aceluiaș deputat s'a hotărât *suspendarea inviolabilității*. În cazul deputatului sârb Iășa Mrksici s'a refuzat suspendarea.

Convocarea parlamentului austriac. Deși tratativele pentru stabilirea unui acord între cehi și germani s'au zădărnicit, guvernul austriac va convoca totuși camerele austriace pe 20 Octombrie.

Executarea mișelului.

Lumea românească azistă azi la o executare. Acuzatul acestui proces este autorul »memoriului« care cuprinde acțiunea pentru »partidul moderat«. Deși el nu a mărturisit, dimpotrivă se sbate în încercări, tot mai trădătoare de altcum, de a se lăpăda de paternitatea aceluia document, totuși dovezi și indicii tot mai grave, tot mai zdrobitoare conduc cu o neîndurată precizie spre o singură persoană: *Dr. Emil Babeș*.

Astfel stabilit vinovatul, capul de price, acuza este fixată dinainte: *tradarea de neam*. După cetirea »memoriului« nici o rămășiță de îndoială nu mai poate rămâne asupra naturii acestei crime. În felul acesta vinovatul și vina fiind stabilite în mod precis, nu mai rămâne decât un singur lucru: verdictul. Opinia publică românească în unanimitate îl rostește și îl va rosti. Avem sentimentul că azistăm într'adevăr la o execuție capitală. Nimeni dintre trădătorii noștri, poate, nu a îndrăznit a mărturisi, deși numai într'un memoriu secret, adevărata sa intențiune de tradare, ca Dr. Babeș.

Cât de mult și-a dat seama de tradarea sa, dovedește mai bine decât orice, faptul că a încercat să o învăluiească în cel mai adânc mister. În scopul acesta el a făurit două programe: unul pentru publicitate pe care acum îl dă în vileag spre a paraliza efectul celui dintâi și spre a amăgi pe naivi din nou, și al doilea, programul adevărat, cel secret, mărturisind pe deasupra în expunerea sa de motive adevăratul mobil: *sdrobirea mișcării naționale românești cu ajutorul moral, administrativ și mai ales*

bănesc al guvernului și aruncarea românilor în prada guvernului maghiarizator.

În lupta ce ducem, el a înțeles că partidul național român și fruntașii noștri politici sunt arma de apărare și a înțeles că până când poporul va ține această armă în mână, el nu va putea fi răpus, maghiarizat, căci se poate apăra.

Trebuie deci să i-se smulgă întâi arma din mână, și-a zis Babeș, și numai când el va fi rămas dezarmat, fără platoșe de apărare și fără paloș de atac, cu trupul descoperit și gol, el va putea fi răpus cu înlesnire. Dar cine să-i smulgă arma din mână? Dușmanul până acuma nu a putut și nici nu va putea, căci în înverșunarea luptei, poporul o strânge tot mai mult în mână ca pe singura sa scăpare. Trebuie să se alerge la o nouă stratagemă: dacă nu vrea să dea arma cu sila, trebuie să i-o luăm cu viclenia. Trebuie să-i oferim o nouă armă și trebuie să-l facem a crede că e tot atât de bună ca cea veche, deși ea e de mucava și se sfarmă la cea dintâi lovitură.

Acesta-i rostul noului partid moderat al lui Babeș: să ofere poporului românesc un nou »partid«, spre a-l face să părăsească pe cel vechi. Odată ce el s'a lăpădat de cel vechi, se poate realiza intenția adevărată: *a băga toată turma, prostită de fluierul de vrajă al ciobănașului străin, în ocolul lupilor, spre a fi sfâșiată fără împotrivire*.

Niciodată un plan mai mișelosc nu a putut să fie conceput în mintea unui român. E specia cea mai josnică și mai ticăloasă a renegeților, acei cari deși se lăpădă în sufletul lor de românism, totuși exploatează faptul că sunt de origine românească și își amăgesc poporul lor, simulând sentimente românești.

Prin tradarea sa, agravată numai prin încercările de tăgăduire, Babeș s'a exclus singur din câmpul politicii românești, din sinul neamului său chiar. Un sentiment de durere ne cuprinde în fața acestui caz de mișelie fără seamăn. Căci Dr. Emil Babeș nu-i un

— Inchipuiește-ți, locuia aici aproape, și eu nu o știam.

A, e frumoasă ca madona de Guido Reni. Și mi-a aruncat niște priviri — niște priviri îți zic!...

L'am prins în brațe, l-am sărutat pe frunte și l-am așezat lângă mine, pe balcon.

Ce era să fac? Aveam datorințe față de el. Trebuia să-i descriu iubirea în culorile cele mai negre, trebuia să-i zeflemisesc iubirea, ca ceva banal, brutal, fără de nici o noimă. El se înflăcăra tot mai tare.

— »A, iubirea banală?! Banală pentru cine n'o înțelege! Brutală?! Dar meriți pușcăriă dacă ești brutal în iubire. Ești un escroc, care se atinge de comoara unei bănci.

Fără de noimă?! Fără de noimă, zici?! Dar atunci pentru ce să mai trăiești, dacă nu ești părtași de oazele astea fermecate?!

Imi prinsese mâna și mi-o strângea cu toată puterea. Avea friguri.

Pe deasupra noastră simțiam că se răspândește o atmosferă încărcată de iubire.

— »Știi care mi-e idealul? Să 'mi dea voie ea să-mi așez capul în poala ei sfântă, să-mi privească în ochi, cu capul aplecat blând înainte și să-mi netezească fruntea, ca o soră — ca o soră, care alină bătăile nebune ale inimii.

Și a început să cânte, deodată în liniștea serii.

Își pusese tot focul, toată vloga, de care dispunea în accentele cântecului.

Câțiva licurici apăreau și dispăreau în umbră, alungându-se.

Voiam să-l opresc — dar stetea sub o putere mai mare.

A doua zi l-am văzut pe promenadă. Urmărea de departe, cu ochii înflăcărați pe cineva. Am urmărit cursul ochilor săi. Am dat de o domnișoară tină, înconjurată de cinci Don Juani, cari se întreceau în complimente și sărituri de jongleuri. Ea se simțea foarte bine, râdea, gesticula fără de nici o stângăcie — se vedea că e obișnuită cu tinerii adoratori.

În seara aceea a venit cântărețul la mine. Îi ardeau ochii. Așa se putea reținea să nu isbucnească într'un răs convulsiv.

— »De ce ești atât de vesel?«

— »Inchipuie-ți.

— »Cum să-mi inchipui?«

— »Nu-ți poți inchipui de cine e vorba?«

— »... de ea?«

— »Firește.

— »Ei?«

— »Mi-a surâs în treacă. A întrebat pe un prieten dacă sunt eu acela, care cânt atât de frumos. Când a aflat asta, mi-a surâs din nou, trecând pe lângă mine.

Ce puteam să-i spun? I-am spus că-i prostie. I-am amintit de falșitatea unei inime femeiești,

i-am adus aminte de un proverb italian, care zice: »Chi dice donna, dice danno — cine zice femeie, zice vai!«

Zadarnic. El era în sbor nebun peste calmile mușuroaielor noastre de pământ.

Cum povesteam noi pe terasă, urmăream de nou frumoșele jocului de lună. De-odată s'a oprit cântărețul meu brusc din conversație. Pe cărarea luminată de razele lunii, o cărare, care ducea în pădurea de pini din apropiere, a zărit două umbre.

Mergeau îmbrățișate, a lene, de sigur, povestindu-și basmul iubirii. Silhetele le țeseau bine la iveală.

Prietenul meu stetea ca un câine de vânătoare, gata să sară.

— »E ea.

— »Taci, nu țipa. O să te audă.

— »Să mă audă!«

— »Ce vrei cu asta?«

— »Să mă audă!«

— »E prostie.

— »Atunci de ce mi-a suris?«

— »De ce ț-a suris?! Iacă, așa.

— »De ce mi-a suris, dacă nu ține la mine?«

— »De unde știi că nu ține?«

— »De unde — a! iacă de unde...«

M'am întors speriat spre cei doi îndrăgostiți de pe drumul luminat de lună. Se prindeau tot mai în brațe și se sărutau pătimaș.

Boalele secrete! scurgerea, arderea, atât la bărbați cât și la femei, după cum o dovedesc scrisorile de recunoștință se vindecă foarte repede prin medicamentul „GONOTOLO“. Acest medicament se bea. Prețul unei sticle 6 cor. comanda de 3 sticle cu 12 cor. se expediază franco. Se capătă pe lângă cea mai mare discrețiune dela **Farmacia Salvator** în Buză nr. 1 (Slavonia). — — —

oarecine, ci e fiul lui Vichentie Babeș. Când ne gândim la curățenia intențiilor și dragostea de neam a acestuia — oricare i-ar fi fost politica — ne revoltăm la sacrilegiul pe care fiul lui l-a săvârșit asupra numelui și amintirii tatălui său. Când astăvară Babeș din Budapesta fusese în stare să meargă cu oportunismul mizerabil până acolo, încât să atace chiar și pe fratele său, savantul din București, care luase într'un mod atât de demn apărarea neamului său, atunci într'adevăr nu mai putea rămâne îndoială asupra adevăratului caracter al acestui om.

Acuma când tradarea lui Babeș e manifestă, el s'a scos singur din familia și din neamul său, și trebuie socotit pentru noi politicește un mort.

Atingerea cu el e infamantă și cine va mai susține cu el orice relații de-aici încolo trebuie pus în rând cu mișelul și socotit capabil de mișeliile lui. Aceasta ca să se știe.

Babeș se leapădă de »memoriu«.

»Reichpost« de azi aduce o declarație pe care i-o adresează Dr. E. Babeș prin care el se leapădă de faimosul memoriu și spune că bănuiește că autorii lui sunt în Șimleu. Declară pe urmă că își menține programul său după care direcția sa va fi independentă de orice partid.

»Reichpost« adaugă următorul comentariu: Regretăm că față cu această declarație trebuie să amintim asemănările izbitoare care este în stilizarea introducerii la programul lui Babeș cu introducerea memoriului publicat de noi. Sunt asemănări cari rămân o enigmă pe care nimeni nu o va deslega, cum Dr. Babeș a ajuns să realizeze atâtea ciudate asemănări, deși cum pretinde nu avea nici o cunoștință de memoriu, lucrul principal e și rămâne de altfel că azi nici Dr. Babeș nu mai tăgăduiește autenticitatea documentului produs de noi și se mulțamește a se leapăda de paternitate.

Până aici »Reichpost«. Adaugăm din parte-ne un amănunt caracteristic. A doua zi după publicarea »memoriului« în »Tribuna« am primit o telegramă din Budapesta prin care se spunea că autorul »memoriului« nu e Babeș ci un comitet necunoscut din Șimleu-Sălagiului. Telegrama, scrisă ungurește, purta iscălitura »correspondentul«.

Deodată, fără de veste, a început să cânte, el cel disprețuit. Stetea să sară de pe balcon. Mănile îi tremurau, capul și-l dădea convulsiv înapoi — nu mai era cântec cecece cânta, ci raget de vită junghiată. Cânta ca un nebun balada tinărului din Iemen, care moare dacă iubește...

Am văzut pe cele două umbre, cum tresar speriate, cum se desprind din încolăcirea brațelor și cum dispar în întinericul pădurii de pini.

Abea s'a potolit cântărețul meu. Cu glasul stins, sinistru, mi-a spus bolborosind:

— »Mă simțesc atât de nefericit. Vezi, ni-se năruie orice speranță. N'am vorbit nici cu asta, nici un cuvânt«, și rostind cuvântul »asta« arăta disprețuitor cu degetul spre pădure, »dar țineam la ea ca la lumina soarelui de vară«.

A mai stat puțin, apoi, ca și când și-ar face testamentul vieții sale, mi-a zis: »Dumnezeu a pus în trupul meu prea multă putere nebună de iubire și nu mi-a dat trupul de lipsă pentru așa ceva«.

A greșit și el odată cu combinațiile sale chemice și psihofisice! Sau m'a dat pe mâna unui locjiitor, care l-a suplinat prost în laborator«.

Am căutat să-l domolesc. Să-i iau gândurile sinistre.

A plecat dela mine cântând un marș macabru, ca un osândit la ocnă.

A doua zi a luat venin. Pe o hârtiuță mi-a scris numai trei cuvinte:

Moriturus te salutatus. (Cel care se duce la moarte te salută).

Brașov, 1909 August.

Știrea a apărut pe urmă și în ziarele ungurești. Nu am publicat știrea asta, căci am bănuț că nu provine dela correspondentul nostru, precum ne-am și convins pe urmă, ci dela o persoană care avea interesul de a curăți pe Babeș de acuza paternității memoriului și de a face să se creadă într'un fictiv comitet din Șimleu. Precum știu însă în Șimleu Sălagiului nici un fruntaș român nu s'a manifestat până acuma în sensul »moderaților«, dimpotrivă, declarația fruntașilor de acolo, publicată ieri de noi, dovedește că ei sunt aderenți neclintiți ai partidului național. »Comitetul« din Șimleu e deci o invenție, născocită spre a abate atenția și indignarea lumii românești dela Babeș care-i autorul adevărat al »memoriului«. Spre a se salva, Babeș a publicat imediat un nou program, mai nevătămător, cu care vrea să înșele lumea. I a fost însă spre nenorocire, căci noul program aduce prea mult cu cel vechiu încât și »Reichspost« constată asta lăsând ca oricine să scoată concluziile.

Din România.

Băile dela Techir-Ghiol. Ministrul comerțului și industriei pregătește formarea unei societăți pe acțiuni care să ia exploatarea băilor de nămol dela Techir-Ghiol, din județul Constanța. Ministerul a trimis ingineri, cari se determine cantitatea de nămol ce se găsește în acel lac, spre a i-se putea calcula valoarea, luându-se ca normă prețurile cu cari se vinde nămolul pentru băile ce se fac în timpul sezonului.

Congresul băncilor populare și al cooperativelor. Din Ploiești se anunță cu data de 14 v. următoarele:

Astă-seară la orele 8 și un sfert au sosit două noi grupe de membri cari participă la congresul cooperativelor, unii cu un tren venind din București alții cu un tren venind din Moldova.

În trenul de București se aflau congresiștii din județul Dimbovița și Muscel cărora le-a urât bună venire preotul Inocențiu Ștefănescu din Ploiești în numele băncilor »Mihai Viteazul« și »Cuza Vodă«. Cu trenul de Moldova au sosit congresiștii din județul Buzău și R.-Sărat. Pe peron o mare afluență de lume compusă din congresiștii sosiți cu trenul de 4 din București care a adus pe reprezentanții din județul Vlașca și Teleorman și mult public din Ploiești.

Printre asistenți remarcăm pe d-nii Dumitrescu-Bumbești și Fotin Enescu. Ambele trenuri au fost întâmpinate cu marșul »Deșteaptă-te Romine« executat de muzica reg. 32 Prahova. La ieșire, în fața gării, d. Ionescu-Lungu, președintele asociației generale a învățătorilor, a pronunțat un inimos discurs.

După ce d-sa a urât bună venire congresiștilor în numele acestui oraș întemeiat de Mihai Viteazul, a spus că la acest congres învățătorii și preoții au mult de lucrat pe terenul politic și economic. Trebuie să le spunem multe făuritorilor de legi, a spus d. Ionescu Lungu, căci multe sunt de făcut pentru oropșita clasă țărănească și trebuie să muncim mult pentru ridicarea acestei clase, căci deși astăzi purtăm haine albastre nu ne-am uitat originea«. Cuvântarea d-lui Ionescu-Lungu a fost mult aplaudată.

De aci congresiștii au pornit în corpore pe bulevard cu muzica în frunte cîntînd »Deșteaptă-te romine«. La statuia vînătorilor a vorbit învățătorul din Adîncata (Prahova). D-sa a spus că dacă soldații de bronz ai statuei ar întreba de ce congresiștii trec cu fanfara în frunte ca o armată, ar trebui să li-se răspundă că, după cum militarii au dus un război extern, învățătorii și preoții duc un război intern pentru ridicarea țărâniei. După cum militarii au luptat cu arma pentru neatîrnarea țării, congresiștii de azi luptă cu puterea lor sufletească pentru independența țărănilor.

Au mai vorbit învățătorii Barbu Georgescu din Rafov (Prahova) și Jocu din Ilfov.

Apoi congresiștii au pornit la cazarma regimentului 7 infanterie, unde au luat masa și unde sunt găzduiți o parte din ei. O altă parte sunt găzduiți pe la hoteluri și casele particulare.

Orașul are un aspect de sărbătoare și este pavoazat cu steaguri și frumos decorat.

Congresul se deschide mîine 15 c., la orele 10 dimineața în manejul regimentului 6 călărași. Au sosit pînă acum peste 1000 congresiști.

Mîine seară se dă o mare serbare în onoarea congresiștilor în sala »Cooperativa«.

Sfârșitul coaliției.

Ședința de ieri.

Dupăce toate remediile artificiale s'au dovedit fără efect, agonia coaliției s'a sfârșit ieri, cu moarte, spre bucuria deplină a țării întregi. S'a adevărit încă odată, că sistemele politice nu pot dăinui statornic decât întemeiate pe aspirațiunile firești ale țării întregi și că primejdia crizelor permanente nu va putea-o îndepărta decât un parlament răscărit din voința nefalsificată a majorității cetățenilor din această țară. Nu ne amăgim cu iluzia, că prăbușindu-se coaliția evoluțiunea politică a țării ar fi ajuns în pragul prefacerilor radicale, căci politicianii unguri nu se vor desmeteți încă multă vreme din visul ipnotic ce le zugrăvește ademenitoare utopia imperiului unguresc uitat în limbă și aspirațiuni naționale și ei nu vor înțelege nici acuma povăța adâncă a vremilor pe cari le străbat în desunire, decadență și hărțuiești după putere. Nădăjdăm însă că cel puțin dinastia va pătrunde în sfârșit rostul fenomenelor politice din țara noastră și renunțând la politica ei de a trăgna veșnic o soluțiune definitivă prin concesii primejdioase, va purcede de acum să-și întemeieze politica pe aspirațiunile firești ale tuturor popoarelor din Ungaria, căci numai ele pot da monarhiei garanțiile unei existențe neprimejdite.

În ședința de ieri a camerei Wekerle a anunțat oficios, că viața coaliției s'a sfârșit. De acum cărdășia politică, a cărei stăpânire a fost un blestem fatal pentru țară, e desființată și vechile dușmării sunt iarăși descătusate. Nu se poate încă prevedea care dintre cele două grupări principale, kossuthiștii ori 67-iștii, vor reuși să-și acapareze puterea.

Majestatea Sa, respectând normele constituționale, va asculta întâi pe șeful majorității, pe Kossuth. Judecând însă după curentele ostile kossuthiștilor, ce se manifestă tot mai vădit în sferele din Viena, sorțile lui Kossuth sunt nesigure. Cu mult mai verosimilă e numirea unui guvern 67-ist, care va primi misiunea să legifereze reforma electorală, singura cale de ieșire din starea chaotică creată de regimul coaliționist.

O limpezire a stării de continuă nesigură se așteaptă abia peste câteva zile, dupăce cu audiența lui Wekerle și Kossuth, se va fi început un mers mai grăbit în desfășurarea crizei. Fiecare zi poate să ne aducă însă evenimente neașteptate.

În ședința sa de ieri, din însărcinarea partidului naționalităților, d. Dr. Teodor Mihali, a rostit o vorbire laconică, lămurind atitudinea partidului în actuala fază a crizei. D. Mihali a tălmăcit fidel dorințele naționaliilor nemaghiare din țară, când a indicat ca singură cale de ieșire din situația chaotică, legiuirea neamănată a votului universal neîngrădit și secret.

Partidul naționalităților va lupta înainte până va răsturna definitiv sistemul politic de astăzi, și izbânda, oricât de întârziată, va fi a noastră.

Singur conflictul religios, ce s'a iscat între guvern și bisericile românești, n'a găsit nici un ecou în ședința de ieri. D. Maniu, a renunțat la interpelarea d-sale, având în vedere că guvernul a demisionat și că ministrul nu ar fi răspuns, și că chiar dacă ar fi răspuns, acest răspuns nu ar fi avut nici o importanță politică.

Sedința de ieri.

De mult, galeriile salei de ședințe n'au fost atât de înțesate de lume și de mult, culorile n'au fost mai agitate ca ieri. Dintre deputații naționaliști sunt de față: Dr. Iuliu Maniu, Vasile Goldiș, Dr. Teodor Mihali, Dr. Aurel Vlad, Dr. Ioan Suciu, Dr. Ștefan Pop, Dr. Gheorghe Popovici, Dr. Vasile Lucaciu, Vasile Demian, Dr. Mihai Polyt, Dr. Aurel Novac, Milan Hodza, Matei Bella, P. Blaho, F. Juriga, F. Kollar, J. Mrksits, Dr. Manoilovici și D. Musitzki.

Președintele Justh, deschide ședința la ora 10. După verificarea procesului verbal, se trece la cetirea proiectelor de curînd înaintate și a interpelațiilor rămase fără răspuns.

Bozóky cere cuvînt în chestie de regulament. Acuză guvernul că a călcat constituția prin faptul că n'a răspuns la 144 de interpelațiuni.

Holló Lajos, prezintă Camerei raportul comisiei de bancă.

Wekerle spune că între împrejurările actuale nu se mai simte chemat să conducă soarta țării și în numele guvernului anunță că se retrage dela cîrmă. Dînsul a rugat pe Maj. să primească în audiență pe șeful partidului 48-ist, pe Kossuth Ferenc.

Holló nu e surprins de declarația primului-ministru, căci guvernul de 3 ani și jum. n'a rezolvat aproape nici una din chestiunile luate în program. Partidul independenței totdeauna a fost pentru o lărgire a limitei sufragiului asupra elementelor, credincioase ideii de stat maghiar. (Desaprobare la naționalități). Partidul independenței înainte de toate va lupta pentru banca autonomă.

Dr. I. Maniu: Destul de rău căpreferiți banca autonomă față de sufragiul universal.

Holló cere și teritoriul vamal autonom pe 1910. Partidul independenței numai așa se va învoi să concilieze cu noul guvern, dacă acesta lucrează conform ideilor kossuthiste la realizarea aspirațiilor naționale maghiare.

Mezőfi Condamnăm guvernul că nu a rezolvat reforma electorală și înaintează o propunere în sensul căreia guvernul actual să realizeze înainte de retragere încă și reforma sufragiului universal și secret.

Preș. Cine urmează la cuvînt?

Not.: Teodor Mihali:

Dr. Teodor Mihali, pres. al clubului:

Onorată Cameră!

Declar în numele partidului, din care fac parte, că iau la cunoștință demisiunea guvernului. Nu voi să mă ocup cu această ocaziune mai amănunțit de activitatea guvernului demisionar, constat însă că în țara domnește o generală nemulțumire (așa-i! — adevărat! în băncile naționaliștilor), care s'a potențat în inimile tuturor straturilor populației, fără deosebire de de rasă și confesiune, la culme. Fixez faptul că guvernul acesta de trei ani și jumătate, de cînd se află în fruntea afacerilor publice ale țării, a împins țara în o criză acută pentru rezolvarea căreia azi nici un politician din Ungaria nu știe recomanda nici un mod de soluțiune potrivită.

Care este cauza că țara a ajuns în criza aceasta? (S'auzim!) Cauza a fost și este aceea, că guvernul coaliției n'a împlinit ce făgăduise solemn: realizarea sufragiului universal, secret și egal. Noi, partidul naționalităților, am profitat de orice prilej să solicităm guvernului împlinirea acestui angajament și dacă guvernul și-a făcut datoria, suportate consecințele și ispășită și păcatele acuma (Aprobări în băncile naționalităților.) Noi am accentuat mereu că singura cale pentru a eși din criza politică actuală este legiferarea cât mai grabnică a sufragiului universal. (Așa-i! — în băncile naț.) Indrăznește a spune că actuala Cameră nu este adevărată expresiune a voinței țării, și prin urmare Camerei acesteia îi lipsește puterea și capacitatea de a apăra interesele țării astfel, după cum pretinde situația critică de azi. Aci constat că singura modalitate de a rezolvi criza politică o găsește în faptul că în fruntea țării trebuie să vină un guvern, care să pună la o parte orice alte chestii și să realizeze reforma electorală. Am ținut să declar acest lucru fără să intru în amănunte de prisos. (Aprobări în centru.)

A vorbit apoi

Nagy Gy. care și exprimă dorința că Majestatea Sa să numească guvern din sînul partidului kossuthist.

Wekerle. Din toate părțile se fac reproșuri gu-

vernului pentru reforma electorală. De vină nu e guvernul ci parlamentul, care cu chestiuni de puțină importanță, ca d. e. banca autonomă (gălăgie mare) a împiedecat guvernul în îndeplinirea punctelor preliminate în program. Ce privește realizarea băncii autonome între împrejurările actuale, e imposibilă, fiindcă nici în parlament, nici afară de parlament cetățenii nu sunt absolut de loc de acord. În timpul din urmă presa din străinătate și mai ales cea din Austria lucrează în contra limpezirii situației, atacînd guvernul. **Provocătorii acestei campanii nu sunt alții decât deputații croați și mai ales deputații naționaliștilor.**

Dînsul din convingere nu e pentru bancă și în genere pentru gospodăria națională autonomă. Aceasta a spus-o deja în mai multe rînduri. El însă nu vrea să puie stavilă liberei dezvoltări a băncii. (Protestări la kossuthiști.)

Teodor Mihali respinge cu energie acuza nedreaptă, că deputații naționaliști ar așta presa din străinătate. Chiar din contră, cauza acestei campanii a fost purtarea atît de barbar agresivă a fostului guvern față cu drepturile greu cîștigate ale naționalităților. Însă iarăși s'a adevărit vecinicul adevăr că, mai curînd cad guvernele decît ca o națiune să-și plece grumazii înaintea volniciei lor. Naționalitățile vor și să-și elupte și să-și păstreze drepturile ce li compet, și mai ales dacă se va forma un nou parlament pe baza votului universal și secret. (Vii aprobări la naționaliști.)

Camera ia la cunoștință unanim abdicarea guvernului, respinge însă propunerea lui Mezőfi. Justh anunță ajurnarea Camerei pe 5 Oct. și închide ședința la ora 1 și 15 minute.

Cele două proiecte de soluțiune.

Rugarea partidelor cualizate e manifestul. Ședința de ieri a camerei kossuthiștii au primit pe Wekerle cu sgomoț, pe cînd în schimb oratorul kossuthist, Holló a fost huiduit de partidul popular. Coaliția s'a desfăcut în două tabere: kossuthiștii de o parte și 67-iștii, partidul, »constituțional« și cel »popular« de alta.

Conform acestei ruperi, sunt două proiecte de soluțiune a crizei, nu a dlui Wekerle și alte a dlui Kossuth. Măine va fi primit la împăratul dl Wekerle, pe urmă dl Kossuth.

Se crede că împăratul nu e plecat dorințelor kossuthiste prezintate de d. Kossuth. Este însă temere că Kossuth va trada interesele partidului și va primi puterea cu orice condiții. În Viena se proiectează ralierea partidelor 67-iste cu Wekerle, Andrassy, Tisza, Lukács și Csáky în frunte, cari în felul acesta ar avea mari șorți de izbîndă la alegeri.

Din Străinătate.

Războiul din Maroc. »Lokalanzeiger« află din Madrid că după ocuparea localităților Temina și Nador, războiul din Maroc se poate considera ca terminat. După ce se va fi ocupat și Seluan, unde cabili s'au fortificat, întreg teritoriul se află în mîna spaniolilor. Imediat după încetarea războiului se va începe exploatarea economică a regiunilor cucerite.

E probabil că rifenii vor trebui să plătească o indemnizare de războiu foarte însemnată.

Japonezii se pregătesc de un nou războiu. »Budapester Tageblatt« află din Berlin că între China și Japonia există de fapt o convenție militară. E regretabil însă că Europa nu are curaj să descopere tertipurile japonezilor. Neguțimea europeană din Japonia se va reculege în curînd de urmările războiului și se va pregăti pentru un nou războiu.

Această tendință se vede pretulindeni în Japonia.

Restabilirea constituției în Spania. Din Madrid se telegrafează că consiliul ministrilor a hotărât să prezinte regelui spre sancțiune un decret cuprinzînd revocarea suspendării garanțiilor constituției, cu excepția provinciilor Barcelona și Gerona. Printr'un alt decret se convoacă cortes pe ziua de 15 Octomvrie.

Gătră preoții români.

Dela un bun preot din generația nouă primim căldurosul articol dela vale:

Cu bucurie nespuse am înregistrat ținuta bărbătească a arhierilor noștri români față cu atacul ministrului de culte Apponyi. Răspunsul lor energic, însemnează un moment istoric în analele politicei noastre bisericesti. Nădăjdum că acest moment va fi începutul unei ere de mult dorite în sînul bisericii românești.

Politicei vechi, pe cât de nepronunțată pe atît de nedeamnă, a prelaților români este a se atribui în mare parte lăncezeala, să nu zic, duhul cel rău, ce stăpânește azi turma cuvântătoare de Dumnezeu. Congrua, cangrena preoșimii, a potențat decadenta, și azi conștiința românească a multor preoți începe a fi molipsită de-o boală grea. Concilianța, care nu arareori degenera în slugărnicie, veșnica comănăcire, lipsa de bărbăție ce s'a observat la pătura de sus, s'a resimțit totdeauna și în cea de jos. A'eseori mi-s'a dat în timpul mai noui priveștiștea tristă de-a vedea la anumite prilejuri de manifestații românești, cum preoți români sfidau fără muștrare de conștiință cele mai cardinale drepturi și interese ale neamului, ai cărui fii sunt. O stare deplorabilă este aceasta și nedemnă de trecutul glorios cu care se poate mândri preoșimea noastră.

Dacă în trecut tactica politicei bisericesti a prelaților noștri, din punct de vedere românesc a fost excepțională, și dacă ea a dat îndemn unei însemnate majorități a preoșimii să întunece gloriola trecutului ei de mîrire, în prezent atitudinea demnă a arhierilor ambelor biserici, ne impune stricta datorie să ne închiegăm rîndurile și să formăm zid de apărare în jurul prelaților, cari au sărit să ne mîntuiască drepturile bisericii și ale limbei, prin care ne manifestăm sfînta credință. — Și oare se achită demn preoșimea noastră de această datorie mare și sfîntă? Precum se vede pînă acum, nu, — din contra, șade cu mîinile în sîn »quasi re bene gesta« și se ferește ca un năimit de năimitorul său, ca nu cumva să i-se spună oarecari vorbe de ocară; și-n loc de a face acel zid de apărare al limbei noastre dulci, de care să se sfarme săgeata atacului veninos, — se retrage de pe arenă și ni tăcere desavuează ținuta bărbătească a superiorilor. »Qui tacet consentire videtur«, ceea ce înseamnă, că noi aplaudăm în mod tacit tendența abominabilă, care pregătește sistematic introducerea și înlocuirea lui »Isaia dăntuiește... cu »Ezsaiaș bokázik... în biserica noastră românească. În acest chip noi cu drept cuvînt ne facem vrednici de soarta ticăloasă ce ni-se făurește în oficina faurilor de nemai pomenite atacuri în contra așezămîntelor bisericesti și școlare ale neamului nostru.

Sunt grele învinuirile, ce cad ca și niște pînduri grele peste preoșime. Poporul așteaptă dela noi cu drept cuvînt o atitudine fățișă și pretinde să sărîm cu toții pentru apărarea limbei, în care el se roagă; căci îl umple deja oroarea, gîndindu-se numai, că copilașii lui ar zice cîndva »Tatăl nostru« și »Credeul« în limbă străină de dulcea lui limbă românească. Mi-e teamă, că cu timpul oroarea pentru această stare de lucruri, se va întoarce în contra preoșilor, cari în vremuri rele au privit în tăcere răpirea intereselor și drepturilor lui firești, predându-ne de mijloace guvernului în sistemul său de nimicire. Și cine mai șovăiește, că aceasta ar aduce, ba ar precipita chiar totala noastră peire.

E timpul suprem, ca să ne dăm seama de primejdia, ce ne amenință și cunoscîndu-ne datoria de preoți ai neamului, cu bărbăție să ne ridicăm întru apărarea drepturilor limbei, care e cel mai scump tesaur al vieții noastre românești; să protestăm în azul lumei în contra celei nemai auzite însluări a temerarului ministru, care vestește »urbi et orbi«, că preoșimea nu, ci numai prelații și naționaliștii sunt contra ordinului său, și care din tăcerea noastră își făurește motivele de scuză

Crema de viorele „Ideal“ este mîrgăritarul cremelor. Feței îi dă co'oare nespuse de albă; cel mai excelent mijloc pentru conservarea feței contra **sbărciturilor, pistruiilor și sgrăbunțelor.** Efect neîntrecut, grabnic și surprinzător. Prețul unei tegle expediată francată, dacă suma se trimite anticipativ, 1 cor 10 fil.

Regulator pentru păr, care îi redă părului culoarea originală; prețul unei sticle cu modul de întrebuințare 2 cor. — — — **Mijloc pentru văpsirea părului,** care după o mică folosire negrește foarte frumos părul. Prețul unei sticle cu modul de întrebuințare 6 cor. — — — **Blondine** care dă părului culoarea foarte frumoasă blondă. Prețul unei sticle cu modul de întrebuințare 2 cor. — — — Se pot comanda dela: **MOLDT BÉLA** farmacist, laborator cosmetic **GYERTYÁMOS (Temes m.)**

în fața lumii culte pentru atacul său nesocotit. Întrunirea de protestare o cere dela noi cinstea și reputația noastră veche, dar mai presus de toate o cere dela noi conștiința noastră de români.

Indemnul lansat în «Telegraful Român» pentru a se întruni preoșimea în congres la centenarul dela nașterea lui Șaguna în Sibiu ar fi fost cel mai binevenit prilej pentru o manifestare bărbătească a preoșimei întregi. Impiedecarea dela aceasta prin împlinirea slujbei impuse de circularul arhieresc nu involvă întrelăsarea adunării noastre într'un congres și-a protesta corporativ în mod sărbătoresc, contra atacului din ordinul menționat. Împlinirea acestei datorii este legată de conștiința noastră de români și preoși ai neamului. Pentru acest scop așteptăm să auzim glasul protopopilor noștri, chemați ei întâiu a se întruni într'o conferință prealabilă, pentru cum-punerea modalităților în vederea unei întruniri a tuturor preoșilor. Numai așa sper, că ne vom putea achita demn și solemn de datoria, ce o avem față cu neamul, biserica și limba noastră.

N.

Indoieli asupra descoperirii polului.

O prelegere dela societatea naturalistilor.

Din Salzburg vine știre că participanții la adunarea a VIII a naturalistilor și medicilor germani, ținută în 24 c., la sfârșitul ședinței au avut ocazie să asculte părerea și obiecțiile unui specialist referitor la cearta dintre Cook și Peary asupra descoperirii polului Nord. Reputatul geograf al universității din Berlin, profesorul și consilierul intim Penck care să îndoiește și-și și exprimă fără rezerve îndoiala asupra explorării faptice a polului Nord a zis cam următoarele:

»Nu pot lua nici partea lui Cook nici a lui Peary, ci voi relata subiectul din punct de vedere științific-geografic. Într'un punct esențial al discuției și Cook și Peary sunt de acord, anume amândoi constată că la polul Nord nu e pământ. Cum am putea oare noi o parte a mării, un anumit loc, așa fel descrie ca să poată fi descoperit și de cel cari ar veni în urma noastră. Aceasta s'ar putea întâmpla numai atunci, când am face măsurile de adâncime și acestea le-am comunica celor din urmă, cari încă vor trebui să le găsească la f.l. Chiar și observațiile geofizice încă trebuiesc repetate de cei cari ar veni pe urma noastră și rezultatele vor trebui să fie identice. Observațiilor meteorologice nu le poți ceda importanța ce li-se atribuie, căci pe baza observațiilor de acest fel nu poți constata nici-odată de ești la pol sau nu. E adevărat că prin calculul retrospectiv al tuturor elementelor ai putea afla o zi anumită când vei ajunge la pol. Incolo observațiile meteorologice ala marinarilor sunt exacte numai pentru câteva minute la un anumit arc, încât nu ar fi de ajuns pentru stabilirea polului, și cel mult un teritor cu un diametru ca 3.7 km. în care s'ar afla acesta. Comunicatul lui Cook că el ar fi ajuns polul, încredințat prin simpla constatare că 24 ore a observat soarele nemişcat, e o imposibilitate. Primăvara soarele are o așa schimbare în declinația sa, încât abia cu instrumentele cele mai bune o poți urmări și desigur Cook după un interval de 24 ore va fi putut constata înălțimea soarelui, cu mult mai mare ca la început. Când ar trebui să prezint descrierea geografică a regiunii polului Nord care poate fi controlată și de alții, ca singura dovadă admisibilă pentru descoperirea lui, ar trebui să constat de nou că, că nici Cook nici Peary nu sunt în stare să ne dea dovada acestea. Într'echipajul lor nu era așa de bun pentru ca să fie în stare să facă o astfel de descoperire a regiunii polului. După cum mărturisesc singuri echipajul lor a fost cât că poate de ușor, sânille le-au fost trase de câini și în lipsa de aparate le era și imposibil să facă observații științifice. Fasiunile eschimoșilor au prea puțină însemnătate și fac tot atât cât mărturia unui servitor de laboratoriu, în care cutare inventator a făcut vre-o descoperire și pe urmă se provoacă la ea.

Așa dar, când am vrea să tragem un concluz din controverzia Cook-Peary, acesta va fi desigur că, pe viitor pentru descoperirea polului nu vom înscena simple expediții, ci le vom pregăti și pentru explorări științifice, evitând prin aceasta hărțuiețile cari azi sunt duse în publicitate.

După conferința profesorului Freidländer despre «Purpura antică» prezidiul congresului a închis adunarea, hotărînd ca loc pentru al IX-lea congres al naturalistilor și medicilor germani orașul Königsberg.

Eroi glorioși și soldați obscuri.

— Impresii din Brașov. —

În marile lupte de idei, ca și în războaie, promotorii eroi și luptătorii de frunte se bucură de toate onorurile și măguliile gloriei, întipărindu-și numele și figura înconjurată de aureolă în amintirea contemporanilor și în paginile eterne ale istoriei: sunt de asemenea învinși glorioși cari lasă un nume posterității, provocată de simpatii, compătimiri și admirație.

Alături cu acești glorioși cari cîștigă lupta sau cad învinși în mod tragic și măreț pe teatrul istoriei, în urma comandanților biruitori sau în urma comandanților zdrobiți în mod eroic, cîți soldați umili și obscuroși, mari însă prin sentimentele și eroismul lor, cîți martiri necunoscuți umplu șanțurile, neștiuți de nimeni și mai cu seamă de opinia publică și paginile analelor? Sunt luptători modesti și resemnați, marea masă a anonimilor, cari însă prin măreția ideii și curajului cu care susțin această idee, se ridică mari și frumoși în ciuda ignoranței și uitării cu care sunt învaluiți de contemporani și de istorie.

Cîte inimi nobile, cîte suflete frumoase, cîte acte de sacrificiu, abnegare și mărtiraj se ascund în această masă a luptătorilor umili și anonimi cari umplu șanțurile pentru ca generalii și conducătorii să treacă acoperiți de glorie, încununăți cu lauri, pe acea punte de aur și purpură, ce duce din viața banală și vremelnică în viața eternă a nemuririi!

Aceste reflecții mi-se lămureau în minte, într'o vară, pe cînd mă aflam într'un mare restaurant din Brașov, sub impresia grandioaselor lupte, pe care frații noștri subjuogați le duc împotriva celei mai oprimate și nedrepte tiranii.

La mesele dimprejur se înțepeniseră figurile țanțoșe, pline de larmă, ale oprimatorilor. Erau ofițeri unguri țepeni în uniformele lor, negustori burtoși și cu mustățile năclăite în untură, lungi ascuțite la vîrf și ridicate în sus cu o cutezanță de parcă ar fi voit să străpungă plafonul, alături cu femei grase, roșii, îmbrăcate cu toalete ce sfidau frumosul.

În minte defilau impresiile zilei. Vizitasem cimitirul românesc, din Lunca Plășilor. (Groaveri). Printre mormintele atîtor buni romîni, cari dorm somnul veșniciei în pămîntul pe care de veacuri se desfășură tragedia unui neam împilat și sugrumat în propria lui țară de barbari cotropitori, printre crucile cu slove romînești ce amintesc nume pierdute și uitate în vîlmășagul luptei naționale, răsare la intrare mormîntul lui Andrei Mureșeanu, bardul care într'un moment de supremă inspirație a scos acel strigăt de leu al redemptării naționale, eroic și zguduitorul «Deșteaptă-te Romîne!», care a luat într'un tumult grandios toate sufletele romînești.

De-asupra monumentului e o colonadă simplă: »Laureatul poet Andrei Mureșianu — 1816—1863 — Romîni Brașoveni, 1883.

Cînd romîni brașoveni voiesc să prăznuiască aniversarea morții aceluși viteaz bard al romînismului, din ajun jandarmii unguri păzesc mormîntul ca nu cumva să se depună vre-o cunună cu panglică tricoloră.

Romîni de joacă însă vigilența maghiară, punînd în loc de o panglică tricoloră, panglici roșii, galbene și albastre separate.

În fundul cimitirului este mormîntul proaspăt al d-lui Aurel Mureșianu, vajnicul fost director al »Gazetei Transilvaniei«, acoperit de coroane învăluite în doliu. Printre aceste cunune șerpuieste o largă panglică tricoloră, purtînd cu litere de aur inscripția tinerimei brașovene.

Îmi defilau toate aceste impresii prin minte, cînd ridicînd ochii, în fundul sălei aproape golite, zării figura chelnerului care mă privea cu multă atenție.

Era ceva neobișnuit în această figură, care îl scotea din lumea banală, insinuantă și lingușitoare a chelnerilor de profesie. O figură brună, palidă, cu ochii mari, negri și îngîndurați, înfășurată într'o gravitate melancolică. Chelnerul se apropie ușor de masa mea și mă întrebă cu sfială:

— Sunteți din țară d-le?

— Da.

— Anul ăsta a fost multă lume pe aici, dar foarte puțini romîni... Apoi după • clipă de gîndire: Dar

mai bine că nu au venit! De ce să lase banii în mîinile ungușorilor!

— D-ta ești ee mult pe aici?

— Nu domnule!

— Dar chelner ești de multă vreme?

— Nu, domnule, îmi răspunse cu tristețe.

L-am mai întrebat lucruri banale, apoi încetul cu încetul convorbirea a luat un caracter mai intim, mai românesc, și »chelnerul« presimțind că în fața lui nu e un dușman, nici un indiferent, începu să-mi destăinuască tristețele și înfrîngerile vieții lui.

Bănuiala mea că nu am în față un chelner profesionist, obicinuit cu servilitatea și cu acea lingușire echivocă în care se ascunde și umilirea și obrăznicia, se adevări.

Acel care servea cu atîta rezervă și modestie demnă în acest restaurant ungușor, era nu de mult un ungușor român cu dare de mînă în Cluj. Sta bine, ținea un oțel și un restaurant, avea și ceva parale. Dar mai presus de toate avea o inimă romînească care tresăla la strigătele de durere sau de luptă ale fraților lui. Un suflet în care sentimentul comercial nu încălca nicl odată sentimentul național.

Cu ocazia procesului Memorandumului a găzduit la el pe mulți fruntași ai romînismului cari veniseră acolo să-și dea seama în fața șovinismului maghiar de frumosul lor gest național.

Atîta a fost de ajuns pentru ca bietul negustor din Cluj să-și atragă asupra-i urgia maghiară.

Hărțuit și persecutat într'un an a pierdut oțelul, restaurantul, averea și a rămas pe drumuri, împreună cu soția și patru copii. Din cauza acestei persecuțiuni nu putea să-și cîștige nici cea mai modestă existență în Cluj. A plecat la Predeal, unde s'a angajat chelner, apoi s'a mutat la Brașov, unde servea tot ca chelner la restaurantul în care mă aflam.

— Cel puțin ai copii buni?

— Aceștia sunt fericirea mea. Să vezi pe băiatul meu cel mai mare! Nu are decît 14 ani și ce mai pui de român! E deștept și harnic! Și ca să nu crezi că și eu ca orice părinte îmi laud copilul, uită-te cum învață.

»Chelnerul« îmi scoase certificatul de studii al băiatului. Mai la toate materiile era nota »foarte bine« iar la celelalte »bine«.

— Nu primești nici un ajutor de nicăiri? I-am mai întrebat.

— N'am apelat la nimeni, n'am spus nimănui nici un cuvînt. Cu toate astea, e cineva care mă ajută. D. Pop de Băsești e nașul băiatului meu celui mai mare, și la fiecare zi de anul nou îi trimite băiatului un costum de haine noi. D. Pop de Băsești are peste 200 de fîni, și la fiecare an nou le trimite cîte un costum de haine noi...

— Pinczér fizetni! (Chelner plata!) se auzi poruncitor dela o masă din fund, și »chelnerul« se prezentă modest și sfios să servească pe unul din neamul acela, cari îi zdrobiseră existența socială...

»Minerva«

D. Karnabatt.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 29 Septembrie n. 1909.

— **Congresul învățătorilor aromâni.** În Bitolla s'a deschis Vineri primul congres al învățătorilor aromâni. Noroc și spor.

— **Societatea de lectură a teologilor din Arad** s'a constituit în modul următor: 1. Președinte: Avram Sădeanu, prof. semn., 2. v. președinte: Demetriu Morariu, teolog curs III., 3. Notar I.: Ioan Cioara, teolog curs III., 4. Notar II.: Solomon Duma, teolog curs I., 5. Casar: Traian S. Seculin, teolog curs II., 6. Controlor: Iuliu Halmajan, teolog curs III., 7. Bibliotecar: Demetriu Roșcău, teolog curs II., 8. V. bibliotecar: Gheorghe Ciuhandu, teolog curs I., 9. Econom: Liviu Dehelean.

Comisia literară: 1. Virgil Bulz, teolog curs III., 2. Sabin Ștefa, teolog curs III., 3. Gheorghe Petrișor, teolog curs II.; 4. Aurel Budiu, teolog curs II., 5. Gheorghe Cosma, teolog curs I., 6. Gheorghe Constantin, teolog curs I.

Comisia de revizuire: 1. Traian Barzu, teolog curs II., 2. Cornel Leucuța, teolog curs I.

Secretar: Ioan Jurca, teolog curs II.

— **De vorbă cu planeta Marte.** Academia de știință din Paris a primit o moștenire al cărei venit anual e de 100000 franci, pentru secția astronomică, — moștenire lăsată de doamna Tuzman.

E una dintre cele mai mari recompense consacrate progresului științei. Din nefericire însă, moștenirea pare că va avea să aștepte multă vreme până să fie luată, căci generoasa testa-

foare a lăsat banii aceluia astronom care va intra în relații cu orice planetă, — afară de Marte...

Totuși, ar fi un mare eveniment dac'am afla azi-mâine că locuitorii din Marte au răspuns la semnele pământenilor, cari de câteva seri încoace stau cu ochii tot în lunete. Unii s'au întrebat de ce a luat acea bizară dispoziție d-na Guzman, de ce nu lasă moștenirea și pentru un astronom care vorbește cu martienii. Unii glumeți afirmă că pricina acestei dispoziții e faptul că vestitul astronom Flamaron ar fi convins pe dna Guzman că el stă de vorbă în fiecare seară cu cei cari locuiesc în Marte, — așa că trebuie căutate noi descoperiri...

— **Baia unui președinte de republică.** Zilele trecute, președintele Statelor-Unite, Taft, se afla într'un oraș din Colorado, la inaugurarea băilor de acolo. Comisia de recepțiune îi aduse un gigancic costum de baie (precum se știe, cel dintâi magistrat al Statelor-Unite e foarte voluminos) și îl rugă, în numele populației, să intre el cel dintâiu, în băile de acolo, renumite pentru apele lor curative.

Taft scăpă de această sarcină într'un chip foarte glumeț:

— Ultima dată când am luat baie în public — zise el — am auzit două persoane cari mă priveau, făcând următoarea observațiune: »Când cineva e așa de gros ca omul ăsta, trebuie să se ascundă când face baie!« Așa că nu vreau să mai aud a doua oară aceeași observație... Dezarmați prin acest răspuns neprevăzut, locuitorii din Glenwood trebuiră să se rezumeze...

— **Petrecere cu dans în Sibiu.** Invitare la petrecerea cu dans ce o aranjază »Reuniunea femeilor române din Sibiu«, în 13 Octombrie st. n. 1909, în sala cea mare a casei societății (Gesellschaftshaus). Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat pentru școala industrială. — Comitetul Reuniunii.

— **Aventura duor fabricanți germani.** A fost foarte amuzantă aventura ce doi mari fabricanți din Bremen au avut cu poliția din Oradea. Anume zilele trecute două automobile monstru se opresc înaintea celui mai elegant otel al orașului și dintr'ânsele coboară doi indivizi, ireproșabil îmbrăcați. La portar închiriază două camere și le și plătesc înainte pe două zile. Servitorilor otelului însă, după ce avuseseră așa mult de lucru cu transportul bagajelor celor doi străini nu le-a venit în socoteală lipsa bacșisului și au dat de știre poliției că în otel se întrețin doi indivizi suspecți. Aceștia nici nu i-a mai trebuit altceva ci i-a și luat în primire. Germanii însă fără nici o surprindere și-au arătat actele legitime, mându-se și au plecat ducând cu ei plăcuta amintire a ospitalității ungurești. Cei doi au fost Albert Riemers și Carol Schustek, fabricanți de vapoare în Bremen.

— **Bancnote în scutecele unui copil.** Vinerea trecută s'a prezentat un hamal cu un copil pe brațe, la azilul din str. Ūllői din Budapesta și l-a predat îngrijitorului spunându-i că i-l-a trimis o femeie necunoscută. Desfăcând copilul din învăltoarea scutecului, în horbata cămășuței l-au găsit 10 bancnote de câte 1000 cor. Faptul a fost raportat la poliție, care a deschis o anchetă. Suma de 10 mil de cor. a fost depusă la o bancă pe numele copilului, de directorul azilului.

— **Fapta unui sublocotenent munte-grean.** Se anunță din Cetinje: Un sublocotenent și a adunat compania și i-a expus că este însărcinat să caute și să aresteze pe răufăcători. Ofițerul, însă, dimpotrivă a condus compania spre depozitul de arme și munițiuni și i-a ordonat să-l ia în stăpânire. Soldații, însă, au refuzat a se supune. Autoritățile fiind informate despre aceasta au procedat la arestarea sublocotenentului. Consiliul de războiu a fost convocat de urgență pentru cercetarea cazului. Unsprezece persoane, fără a fi fost căutate de către autorități, au fugit în Albania. Aceasta face să se creadă în existența unul complot organizat, a cărui acțiune trebuia să fie ușurată de către acel ofițer. Adevăratul scop al acelui complot nu s'a lămurit.

— **În chestia cuceririi aerului.** Din Graz vine știrea că băieții artistului Renner au făcut zilele trecute o ascenziune foarte succesă cu un

dirigeabil. Balonul s'a ridicat la o înălțime de peste 300 m. și s'a coborât foarte ușor, în mijlocul aclamațiilor publicului însuflețit.

— **Jertfele manifestațiilor de ieri.** La manifestația socialistă de ieri mai mulți s'au ales cu răni mai ușoare, iar cei grav răniți au fost transportați la spital. Între aceștia sunt trei calfe *I. Salay, I. Rakó și E. Kasza* răniți la cap, a căror stare e foarte îngrijitoare. Deasemenea alți trei cu răni mai ușoare au fost internați în spitalul Rokus. Mai mulți dintre ei au fost pansanți parte la societatea de salvare, parte la spital — între aceștia e și un ziarist. Contra tuturor inculpațiilor s'a pornit cercetare disciplinară.

— **Căsătoria regelui Portugaliei.** Din Londra se anunță că logodna regelui Portugaliei *Emanuel* cu princesa *Alexandra*, la 8 zile după publicarea ei oficioasă, a fost desmințită.

— **Îngroparea victimelor balonului République.** Victimele catastrofei République au fost îngropate Marția trecută cu mare pompă. La actul funerar a luat parte prim-ministrul Franței *Briand* și generalii *Millerand* și *Brun*. Atașaii militari ai puterilor europene încă s'au prezentat în mare ținută și pe întreg parcursul o mulțime imensă de lume a urmat cortegiul funebru. În cimitir minist. ul de războiu a ținut un panegiric. Pe mormântul victimelor au fost depuse o mulțime cununi. La cererea directă a împăratului Germaniei, atașatul militar german încă s'a prezentat la îngropare și de a pus o frumoasă coroană pe catalaful aeronanților. Pentru fondul de edificare din nou dirigiabil militar, la colecta deschisă de ziarul »Temps« au încurs deja 25000 franci.

— **Un incident la aviodronul din Berlin.** La concursul de aviațiune ce a avut loc la aviodromul din Berlin au luat parte aproape toți aviatorii, deși singuratici dintre ei s'au mărșărit nu mai la experiențele de start. În decursul experiențelor s'a întâmplat și un mic accident: aviatorul *Edwards* a căzut cu biplanul său sistem *Voisin* dela o înălțime de 8 m. Din fericire a ajuns chiar sub aparat și așa s'a ales numai cu câteva zgîrieturi mai ușoare. În 52 de minute s'a învârtit de 20 de ori în jurul terenului la o înălțime de 94 m. La concursul de cateritate a făcut încunjurul de 8 ori în 24'10". Acelaș drum l-a făcut *Blériot* în 22 iar *Lathan* în 24'23".

x **On nostri cetitori!** sigur sunt bine cunoscuți cu »*Emulsiunea Scot*«, care în genere e cunoscut ca cel mai bun medicament de casă. E untură de pește, de cât că e mai gustoasă, mai bună și mai ușor de mistuit, ca untura cea veche. Copii o folosesc cu predilecție și le cade bine. Se află în toate farmaciile.

— **Cel mai bun loc de târguiești de parfu, mării, săpunuri, perii de dinți, prafuri de dinți ape de gură, prafuri pentru dame, Crème de obraji, cosmeticuri, spongii și instrumente de gumă. Toffelul de instrumente medicale și pentru moașe, la farmacia lui *Burger Frigyes* cu firma: »la un corn« în *Kolozsvár*.**

Aurii ca mândrul soare

Fi-va al nostru viitor!!

dacă vom ținea la oaltă și vom sprijini comercianții romîni. Nu uita romine dragă că fratele ț-i ajuți și prin el neamul! Cearcă numai și fă cel puțin o comandă de probă la renumitul și unicul comerciant romîn: *F. A. Degan* din *Fiume* (Postafioak 163) căci nu te vei înșela. Cere preț curent și-l vei primi gratis! căci vinde foarte ieftin. 1 kgr. cafea fină costă numai 2 cor. 40 (1 fl. 20), ține apoi tea fină (tea iubilară *Degan*), stafide, migdale, smochine, ciocoladă, Cacao, orez, pești (sardinii) etc.

Într'un pachet de 5 klg. trimite fencat și mai multe mărunțisuri. Despre finețea mărfurilor ce ține sunt dovadă multele epistoale de îndestulare.

El stă și în ajutorul romînilor cari cercetează orașul *Fiume*, *Veneția* și *Abazzia*.

Dacă ai întîrziat să-l surprinzi pînă acuma cu vre-o comandă, lasă indiferența și cearcă, căci e nobil a-l ajuta pe acel romîn, care luptă pentru neam. În pachete trimite și bomboane gratis și chiar ilustrate cu vederi din *Fiume* și *Abazzia*. Toate le vei ceta în preț-curent,

Felurimi.

O sărbătoare adevărat americană. Am vorbit la timp despre tricentenarul lui *Hudson*, care se va sărbători cu mare alai în *New-York*. Ne cade în mână programul foarte încărcat al acestor serbări; extragem din el părțile mai... americane;

Cea mai însemnată parte a acestui program, va fi sărbătoarea nautică dela 1 Octombrie.

Ea conține o paradă navală executată de către vapoarele de războiu, de comerț, yachturi, vapoare de excursie etc... Ele vor fi împărțite în două grupuri: unul care va porni din *New-York* iar celalalt din *Albany*, ca să se întâlnească la *Newburg*. O recepțiune va fi făcută la *Newburg Bay* tuturor acestor nave, urmată de o recepție a oaspeților oficiali.

În grupa care va pleca din *New-York*, cu mult mai considerabilă, se vor găsi reconstrucțiunile exacte ale *Semilunei*, corabia cu care *Hudson* a ajuns în America, și a lui *Clermont*, cel dintâiu vapor cu aburi, datorit geniului lui *Fulton*, care a plutit pe fluviul *Hudson*.

Ambiția recunoscută a americanilor e să facă din bordurile lui *Hudson*, pe o întindere de 200 kilometri, o singură și urlașă serbare câmpenească!

Seara, iluminățiuni, focuri de artilerie și alte spectacole luminoase. Dar acest record special va fi bătut în cea din urmă zi a sărbătorii, când se vor aprinde focuri gigantice pe douăzeci de coline, dealungul fluviului, și vor arde patru ceasuri.

Se vor întrebuița douăzeci și șase de milioane de lămpișoare electrice; alte zeci mii de lămpi, din cele mai mari ce se cunosc pîn'acum, vor fi sămănate dealungul apei și patru proectoare monstru vor contribui încă la efectele de lumină.

Prezența vapoarelor de războiu a douăsprezece țări străine, asemenea și a douăzeci de cuirasate și încruciaștoare americane, vor mări încă splendoarea sărbătorii navale. Un alt număr senzațional va fi cortegiul istoric al celor 28, la care vor lua parte toate naționalitățile și care va reprezenta principalele evenimente ale istoriei *New-Yorkului*, dela începuturile sale.

Pregătirile se fac cu repeziune, sub înalta direcțiune a specialiștilor cari organizează de obicei, faimoasele *Pageants* englezești.

În sfârșit, 500.000 de copii se exercitează de pe acum la *New-York*, ca să repete cânturile și imnurile pe cari le vor cânta în cincisprezece locuri diferite, la 20 Octombrie. Trebuie să adăgăm că sporturile moderne nu vor fi uitate, pe lângă aceste evocațiuni ale trecutului. Va fi și un concurs de aeroplane, la cari *Orville Wright* s'a și înscris și pentru care, ziarul *World* s'a și înscris cu 100.000 franci.

Curat ca la Americani toată drăcia asta!...

Arderea morților. Dintr'o anchetă a revistei pariziene *Nos Loisirs* reiese că arderea morților nu face progrese mari în Franța. Buletinul anual al Societății de propagandă constată chiar că în 1908 s'au ars mai puțini morți ca altă dată. În Franța există patru crematorii (cuptoare unde se ard morții), iar în restul Europei 68.

Arderea morților e oprită în Germania pentru Prusia, Saxa, Bavaria și *Wurtemberg*, — cătă vreme celelalte țări ale aceluiași imperiu, o autorizează. Și mai este interzisă în Rusia, Austria, Belgia, Olanda și Serbia. Biserica catolică o interzice pretutindeni.

De douăzeci de ani, au fost arse după moarte 4590 de persoane, în urma dorinței lor. Cadavrele provenite din spitale sunt deasemenea date pradă flacărilor. E ciudat că acest obicei igienic, nu se generalizează mai repede într'o societate în care chestiunile de igienă au luat atăta importanță. Partizanii cremațiunii scot la iveală totdeauna avantajile sanitare ale acestui sistem; ei mai arată cât sunt de ușoare transporturile funerare, și cum se poate păstra și mai bine cultul morților, păstrându-l-se cenușa într'o urnă, ca'n antichitate.

Până astăzi însă, tradiția e învingătoare, iar cimitirile se înmulțesc.

BIBLIOGRAFII.

A apărut: »Activitatea literară a mitropolitului *Andrei Șaguna*« de *Gheorghe Tulbure*, asesor conzistorial în Oradea mare. Sibiu, tiparul tipografiei archidiecezane. 1909. Prețul cor. 1.50.

Aviz dlor învățătorilor. Curs practic de limba maghiară pentru clasa 4, 5 și 6 scris de Iuliu Vuia, întru toate în conformitate cu noul plan ministerial emis cu ordinul de sub Nr. 120000 a. 1908 a apărut și se poate comanda dela Librăria diecezană din Arad.

Acest curs a fost calificat de model și ca cel mai bun și mai practic, scris după cel mai bun și ușor metod.

Considerând că cea mai mare parte a textului din maghiară se află românește în cărțile de cetire, româna, istoria și geografie de d. Vuia; deosebită ușurință la propunerea limbii maghiare va avea acela care va introduce și aceste manuale de d. Vuia.

— A apărut: »O călătorie prin Alsacia-Lorena Țara și școlile ei« de Onisifor Ghibu, București, 1909. Prețul 75 de bani. Broșura aceasta arată situația locuitorilor francezi din Alsacia Lorena, supt raport politic și școlar. Autorul face o expunere amănunțită a situației unui mănunchiu de francezi căzuți sub stăpânire germană și osândiți a îndura o soartă în mare parte analogă cu a noastră de aici. Scrisă anume pentru românii din Ardeal și Țara-ungurească, această broșură poate aduce un folos real ori căruia cititor care prin comparație cu stările din alte părți, ajunge în starea de a-și lămurii exact atitudinea în chestii de cea mai cardinală importanță. — O recomandăm tuturor, dar în special învățătorilor noștri. — Se poate comanda dela Librăria »Tribunei« sau dela Librăria arhidiecezană din Sibiu.

»Cultura modernă« a albinelor și viermilor de mătase este titlul unei folositoare reviste lunare ilustrate care a început să apară în Râmnicul-Vâlcea prin îngrijirea unui comitet fiind director d. Dr. Gh. Tințăreanu, diplomat al școlii centrale de apicultură din Paris. Revista are un cuprins foarte variat și de natură științifică. Numărul întâi are un număr de 20 de articole asupra biologiei albinei și a viermilor de mătase, toate foarte bine lucrate. Un număr de 10 ilustrațiuni răușite sprijinește mult înțelegerea articolelor. Recomandăm cu căldură această revistă de specialitate care mai ales la noi poate face servicii foarte bune. Abonamentul pe an 10 lei, pentru preoți și învățători 6 lei. Adresa Dr. Gh. Tințăreanu, Râmnicul-Vâlcea, România. La cerere se trimete un număr de probă gratis.

Loc deschis. *)

Părintele Romul Popa din Berliște reflectând la ofertul meu din »Tribuna« Nr. 180 — cu toate că i-s'a dat libertate deplină în cauza »Sentinelii« pentru o dispută publică în Arad și pe lângă garantarea speselor de călătorie — nu rămâne la obiect, ci întră în domeniul fantasiilor, atribuind comisiunii slăbiciunea de a nu se ști pronunța în materie.

Eu ca persoană militară nu am libertatea, să încep o polemică journalistică, plus că aceasta nici n'ar duce la cristalizarea ideilor cu un folos real, de aceea învlt din nou pe părintele, să-mi răspundă franco: primește sau nu primește ofertul din Nr. 180?!

E treaba mea să dovedesc înaintea comisiunii celei mai simple chiar, ce înțeleg și ce nu cuprinde un preot din »Sentinela«, dar mai ales unui părinte, care și citatele din opul meu le desfigurează cu totul, fie din la'a mediocritate, sau din intențiunea rea și conștiință, că scrie neadevărul.

Autoritățile prime din lume: București, Cernăuți, St. Petersburg, Berlin și publicul care cunoaște »Sentinela« se va minuna când va afla de aceste citate din opul meu trase de păr, fără nici un simț de logica reală ori naturală cel puțin.

Părintele: Popa sare din »Introducere« drept în: furia infernului, fără să țină cont de principul: »Bene docet qui bene distinguit« identificând persoana mea cu »Sentinela« și luând câte verzi-uscate de a valma, ca să producă confuziunea cât mai enormă. Se înțelege, că cu un astfel de dar dela D-zău, eu nu aveam lipsă de 16 ani, ca se fac o lucrare de târg, nici se recurg la dl Petrescu, ce ni-l prezintă drept nouă dovadă de o judecată falșă, adevcă tocmai contrară din cele afirmate în op. (Pag. X.) Oameni, ce nici partea prosaică din op, nu o înțeleg, au ambițiunea să

*) Pentru cele cuprinsc în subrica aceasta, redacția nu ia responsabilitatea.

mai critice și partea notelor respective a cântărilor, cu cari capetele mai de frunte ale creștinismului s'au ocupat secolii întregi tocmai?! Părintele Popa trebuie să fie o rară inspirațiune cu modul deducțiunilor sale, fără să-i discut dreptul de vegetare pe acest teren, în care de voie sau și de nevoie poate că a sărit, dovedind pe această cale, că și cu gramatica stă în pragul normaliştilor. A cuprinde adevărul și a-l scoate la iveală astăzi, este lucrul cel mai greu, fiindcă am ajuns la vremea, când tot natul cu diploma în mână este semizeu! Poftescă părintele la față de masă, cu toți patronii ce-i stau la spate, că pe mine nu mă prind frigurile de nici o comisiune sub soare. N'am să apăr vederile mele și spiritul »Sentinelii« și al meșterilor ei, ce l-a strâns într'un mănunchiu opul ca atare. E o datorință chiar pentru interesul public, ca să se încingă lupta în jurul acestui obiect, fără a permite însă, ca citatele din opul meu să mi-să falsifice, seducând astfel o biserică prin suspiciuni sau păreri deșarte. Hic Rhodus!

Timișoara. Terentius Bugariu, preot militar.

Economie.

Piața de bucate din Aradul-nou.

28 Septemvre 1909.

Ploile și zilele calde urmate după acestea sunt foarte priincioase sămănăturilor de toamnă. Directiva prețurilor de bucate e statornică.

S'a vândut azi:

grâu 1000 mm.	13.80—14.10
cucuruz 100 mm.	4.50—4.60
orz 100 mm.	6.80—6.90
ovăs 200 mm.	6.90—7.—
secară 100 mm.	9.——9.10

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kig.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 21 Septemvrie 1909.

Prețul cerealelor după 100 kigr. a fost următorul: Grâu nou

De Tisa — — — — —	28 K. 35—28 K. 70 fil.
Din comitatul Albei — — —	28 > 15—28 > 60 >
De Pesta — — — — —	28 > 45—28 > 80 >
Secară de calitate I. — — —	19 > 50—19 > 65 >
Secară de calitate mijlocie	19 > 30—19 > 50 >
Orzul de nutreț, calitate I.	15 > 20—15 > 60 >
Ovăs de calitate I. — — — —	15 > 50—15 > 80 >
Ovăs de calitate a II. — — —	15 > —15 > 40 >
Cucuruz — — — — —	15 > 50—15 > 70 >
Bănățnesc — — — — —	28 < 55—28 > 95 <
De Bacica — — — — —	28 > 55—28 > 95 >

Poșta Redacției.

Cenadul unguresc. Nu putem publica un atac care nu cuprinde nici o justificare prin citațiuni de fapte și dovezi. Astfel de afaceri aparțin în sfera de drept a Conzistoriului.

Poșta administrației.

Pavel Stana, inv. Șimand. Am primit 6 coroane până la finea anului 1909.
Dimitrie Vușcan, preot, Cesora. Am primit 10 cor. mai datorești pe anul 1909 6 cor.

Redactor responsabil Iuliu Glurgiu.

»Tribuna« Institut tipografic, Nichin și cons.

Candidat de avocat

cu praxă îndelungată, află aplicare în cancelaria avocatului

Dr. Méré Samu Borosjenő.

Anunț.

Un candidat de avocat caută aplicare într'o cancelarie advocațială din 1 Octomvrie a. c.

Adresa: **Trifon Ghilezan, Delta** (Temesmegye).

ANUNȚ.

Un candidat de avocat

cu praxă

află aplicare imediată în cancelaria avocatului **Dr. Octavian Pavelea în Beclean** (Bethlen) comit. Solnoc Dobâca.

Și cea mai violentă tușă

și alte boale de piept înceată curând, atât la bătrâni cât și la tineri dacă folosim untura de pește

„Emulsiunea Scott“.

Puțină folosință și va fi spre deplina mulțumire a tuturor.

Emulsiunea Scott e vestită în lume pentru puterea ei ce să basează pe curățenie. O sticlă în original 2 cor. 50 fileri.

Depozit în toate farmaciile. 6

**Asudarea mânilor!
Asudarea picioarelor!
Asudarea subțioarelor!**

încetează în decurs de o oră dacă folosim

**„Sudoran“ -ul
a lui Molnár.**

Copiile epistolelor de recunoștință sunt autenticate de notarul public:

Stim. dle farmacist! Medicamentul »SUDORAN« comandat dela Dta, vă mărturisesc, e bun și mi-a folosit. Primii mulțămitele mele. Cu stimă Cont. S. P.

On. d. Molnár János, farmacie la »Duhul sfânt«, Szombathely. Nu pot întrelăsa ca să nu vă fie cunoscut, că medicamentul d-tale »SUDORAN« contra asudării picioarelor și subțiorilor are efect surprinzător și e nevătămător și cu conștiința liniștită îl recomand oricui. Cu stimă Sz. M. căp. înretr., R.

St. Dle! Din »SUDORAN«, leac contra asudării picioarelor, mânilor și subsuorii am procurat înecă pentru 3 persoane, și întrebându-i despre rezultat, l-au lăudat foarte. Cu stimă A. S. învățător, Gy.

St. Dle apothecar Molnár! Răspunzând la cartea d-tale, am cea mai mare recunoștință pentru »SUDORANUL« d-tale. Pentru că și eu am suferit în mare măsură de asudarea picioarelor și după două massage mi-a trecut de tot. Am mântuit și alții mulți cu productul d-tale și te rog să-mi mai trimiți 2 sticlute — și acestea pentru alții. Am rămas cu stimă G. K. ospătar S.

St. Dle apothecar! Am primit »SUDORANUL« comandat, contra asudării de picioare, mâni și subsuorii. Credemă, că cine-l folosește după receta prescrisă, îl află de neprețuit. Cu stimă F. E. coafăr, F.

Așa zisul »SUDORAN« contra asudării de picioare, mâni subsuorii, pregătit de d-voastră, are un efect atât de excelent și sigur, că cu cea mai bună conștiință îl pot recomanda nu numai celor din patrie, ci și străinătății, întrucât »SUDORANUL« întrece mult toate fabricatele străine, de cari m'am folosit până acum. Iți datorez mulțămită, că m'am scăpat de boala neplăcută. Salut R. A. învățător A.

Se poate comanda la pregătitorul

Molnár János apothecar în Szombathely.

Prețul unui flacon 1 coroană 30 fileri, dacă se trimite suma înainte, porto-franco.

Numele »Sudoran« provăzut cu marcă să se primească

TUNNER CORNEL

industria de mar-

moră și granit.

Telefon 856.

Timișoara

Telefon 856.

Hunyady-út 4 (Telefon 280).

Își recomandă magazinul asortat bogat monu-
mente, table de mar-
moră, statui, fabricație
proprie în executare de
gust frumoasă și cu prețuri moder.

Având un magazin bogat, liferez mai
— — ieftin ca orice concurență. — —

Recomandându-mă on. public cu stimă

TUNNER CORNEL, măiestru de sculptură în piatră.

Succesorul lui **DERNER GYÖRGY**

ROTH JÁNOS

BRAȘOV—Brassó, Felső-uj utca 28.

Se recomandă ca lăcătar—mașinist, întreprinzător în
toate afacerile de lăcătarie la edificii și alte întreprinderi.
Pregătește pieptene pentru pieptenarea lânii și a caierelor,
precum și toate mașinările pentru torsul și dăpănatul
lânii. Mai departe reparaază mașinerii de moară și le
— — — ajustează cu olopoțele electrice. — — —

Organizație solidă, promptă și pe lângă prețuri moderate.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4^{1/4}, 4^{1/2}, 4^{3/4}
și 5^{0/10}, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de
interese corăspunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipex spe-
sele de intabulare, convertex datorile de interese mari.

— Resolvare grabnică, serviciu prompt. —

SZÜCS F. VILMOS

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

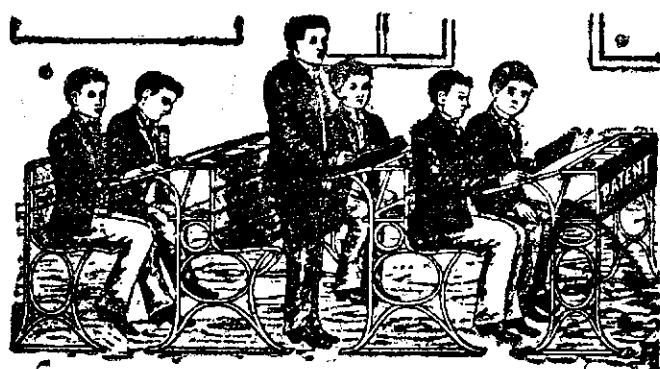
Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului
Bichiș, Gyula, Ciaba.

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)

(Lângă filiala Poștei.)

Primesc pe lângă onorar acuisitori de afaceri abili
și demni de încredere.

Cele mai moderne
mobile de
fier și aramă
și cele mai practice
bănci higie-
nice de școală
și mobilarea lo-
cuințelor, hotele-
lor, spitalelor și

a școalelor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune ma-
teriale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se lile-
rează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

Brassó, str. Fekete nr. 33.

— Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării. —

Vânzare de lemne de foc!

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public,
cumcă din pădurile proprii și de pe proprietatea mea
liferez cele mai bune

lemne de foc

din magazina dela Bârzava (cott. Arad) cu vagonul.
Afară de aceasta recomand magazinul meu de lemne,
calitatea cea mai bună, uscate și clădite în stânjini, în
Arad, Óvár-tér nr. 10. (La fosta casă de vamă în-
naintea podului cetății).

Liferez acasă și lemne tăiate cu săcurea dela 50 kgr.
în sus. Una mașe metrică cu 1.60—2 cor.

Prețurile se pot ști la facerea comandelor dela dl
Petru Novac, propriet. pădurilor din Vasoia, în **Arad**
str. Weitzer János nr. 19. Telefon 670. (Dela Octom-
brie în casa proprie Teleky-u. nr. 4. vis-à-vis de reșe-
dința episcopescă) sau în Arad Óvár-tér 10. Telefon 579
unde e magazinul la fosta casă de vamă înaintea podu-
lui cel mare a cetății.

De asemenea pot servi cu țigle (cărămizi)
veritabile.

Cerând binevoitorul sprijin al onor. public rămân
cu deosebită stimă:

PETRU NOVAC,

proprietar și neguțător de lemne.

Fântâni.

Pompe. Traverse.

Impletituri de sîrmă pentru garduri
și sîrmă pentru acoperiș, sape, lopiți,
coase și seceri. Puști și revolvere, alice
și patroane. — —

Pluguri de fier, tăietoare și mașini de
sfărmat cucuruz. Măși și cumpene.

JOH. TEDESCHI SÖHNE, Temesvár

Vorstadt Fabrik, Hauptgasse 17.

— — — Telefon Nr. 71. — — —